unum esse dicit, cum dicitur: Qui plantat et qui rigat unum sunt. Cum vero additur quid unum, potest aliud significari ex pluribus unum factum, quamvis non diversis, sicut anima et corpus non possunt utique dici unum [illegible] nisi addatur vel subintelligatur quid unum, id est unus homo vel [illegible] apostolus: Qui adheret meretrici unum corpus est; non dixit unus est vel unum sunt, sed addidit spiritus. Diversi enim sunt natura spiritus hominis et spiritus dei, sed inherendo fit spiritus hominis vel spiritus cum deo, quo percepto fit vitans et beatus [illegible]. Si ergo de his que diverse substantie sunt recte dicitur quod sint unus spiritus, quanto magis qui unius substantie sunt recte dicuntur esse unus deus. Pater ergo et filius sunt unum utique secundum unitatem substantie et unus deus. Augustinus: Arriana heresis dampnatur que patrem et filium et spiritum sanctum, ut ait augustinus in libro de heresibus, non vult esse unius eiusdemque substantie aut nature, vel ut expressius dicatur essentie, que grece dicitur usia, sed sunt esse creaturas. Unde et sabelliana, que ut ait augustinus in eodem libro dicebat eundem christum ipsum et patrem et spiritum sanctum esse, ut esset trinitas nominum sine subsistentia personarum. Utramque pestem, ut ait augustinus super iohannem, elidit veritas dicens: Ego et pater unum sumus. Utrumque audi: et unum et sumus, et a charibdi et a scilla liberaberis. Quod enim dixit unum, liberabit te ab arrio; quod dixit sumus, liberat te a sabellio. Si unum, ergo non diversum; si sumus, ergo et pater et filius. Sumus enim non diceretur de uno, nec unum de diversis. Erubescat ergo sabellianus qui dicit ipsum esse patrem qui est filius, et confundatur [illegible] qui et dicti sunt patripassiani, qui dicunt patrem fuisse passum. Arrianus vero dicit aliud patrem esse, aliud filium, non unam substantiam esse sed duas: patrem dico, filium dico. Noli hoc dicere tu catholice. [illegible] ergo [illegible] utrumque periculoso lacu demersus, et dic: Pater pater est et filius filius est; alius pater, alius filius, sed non aliud, unum enim est deus. Ecce ostensum est quare unitas esse in patre

dicatur, cum tres illi unum sint. Hilarius in libro de synodis: Si quis innascibilem et sine initio dicat filium, quasi duo sine principio et duo innascibilia et duo innata dicens duos faciat deos, anathema sit. Caput enim, quod est principium omnium, filius; caput autem, quod est principium christi, deus. Sic enim ad unum deum innascibilem omnium initium per filium referimus. [illegible] filium innascibilem confiteri impiissimum est. Iam enim non erit unus deus, quia deum unum predicari natura unius innascibilis dei exigit. Cum ergo deus unus sit, duo innascibiles esse non possunt. Cum ideo unus deus sit, cum et pater deus sit et filius dei deus sit, quia innascibilitas sola penes unum sit; filius autem ideo deus, quia ex innascibili essentia natus existat. Caput enim omnium filius est, sed caput filii deus est, et ad unum deum omnia hoc gradu et hac confessione referuntur, cum ab eo sumat universa principium. Cum ipse principium sit et deus in eodem. Omnibus creaturis substantiam voluntas dei attulit, sed naturam filio dedit ex inpassibili ac non nata substantia perfecta nativitas. Talia enim cuncta creata sunt qualia esse deus voluit; filius autem natus ex deo talis subsistit qualis et deus est. Nec deus filium sui edidit naturam, sed ex substantia dei genitus naturam, sed ordinem attulit, non sui creatus voluntate originem.

Quare dicatur equalitas esse in filio, cum sit una equalitas trium

Ut videamus quare equalitas dicatur esse in filio, cum una sit et summa equalitas trium. Hoc vero forte dictum est, quia filius est genitus a patre equalis sibi et dono quod ab utroque procedit. Et ideo in filio dicitur esse equalitas, quia filius non habet a patre ut sit ei equalis, et spiritus sanctus et spiritus sanctus ab utroque habet ut sit equalis utrique. Hoc autem sit assertio superioribus et maioris intelligentie [illegible] divinis [illegible] [illegible] relinquentes priores audiamus que aliqui aliis influere. Hilarius in libro de synodis magis forte expresse videtur de indifferenti similitudine patris et filii fidei locutus esse, cum de patre et filio et spiritu sancto ita scripsit: Significata in nominibus personarum unigenitus [illegible] substantiam et originem et gloria, ut sit quod per substantiam tria, per consonantiam vero unum. [illegible] in congregatione sanctorum

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
BIBLIOTECA APOSTOLICA VATICANA
© Biblioteca Apostolica Vaticana
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/bav_pal_lat_326/0101
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG